

Verantwoording Monitor Klimaat en milieu

10 oktober 2024

Onderwerpen monitor Klimaat en Milieu

1. Stoffen in het milieu
2. Klimaatverandering
3. Klimaatadaptatie en klimaatmitigatie
4. Duurzaam gedrag
5. Voeding
6. Koopgedrag
7. Afval
8. Watergebruik

1. Stoffen in het milieu

Bronnen

CBS: [Regionale monitor brede welvaart](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Jaarlijks

Periode

Broeikasgasemissie: 2015 – 2021

Fijnstofemissie: 1995 – 2021

Stikstof- en fosfaatuitscheiding: 1996 - 2021

Definities

CO₂-equivalent: een samenvoeging van verschillende soorten broeikasgassen (koolstofdioxide (CO₂), lachgas (N₂O), methaan (CH₄) en de fluorhoudende gassen). Om de invloed van de verschillende broeikasgassen te kunnen optellen worden de uitstootcijfers omgerekend naar CO₂-equivalent.

Fijnstof (PM_{2,5}): de verzamelnaam voor minuscuul kleine deeltjes die in de lucht zweven, met een diameter kleiner dan 2,5 micrometer. Fijnstof is een vorm van luchtvervuiling, onder andere veroorzaakt door verkeer, veehouderijen en industrie. Te veel fijnstof in de lucht schaadt de gezondheid van mensen.

Fosfaat (P₂O₅): een verbinding van fosfor (P) en zuurstof (O). Fosfor komt van nature voor in de bodem en is essentieel voor planten en dieren. Fosfaat is de term die gebruikt wordt bij bemesting in de landbouw. Door het land te bemesten kunnen fosfaten uitspoelen naar het oppervlaktewater. Te veel fosfaten in het water leiden tot verstoring van het natuurlijk evenwicht en verslechtering van de waterkwaliteit.

Stikstof (N₂): een gas zonder kleur en geur dat overal in de lucht zit. Stikstof zelf is niet schadelijk voor mens en milieu, maar stikstofverbindingen zoals stikstofoxiden en ammoniak,

zijn dat wel. Een teveel aan neergeslagen stikstofverbindingen zijn onder meer slecht voor de biodiversiteit en de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

Bijzonderheden

Broeikasgassen, fijnstof, stikstof en fosfaat zijn stoffen die een negatieve impact hebben op het klimaat en het milieu, wanneer ze in (te) hoge concentraties aanwezig zijn. Dat geldt overigens voor meer stoffen, waaronder PFAS en bestrijdingsmiddelen. Hiervan zijn echter (nog) geen cijfers beschikbaar die én langjarig worden bijgehouden én die een vergelijking tussen Fryslân en Nederland mogelijk maken. Zodra deze data voorhanden zijn, worden ze toegevoegd aan deze monitor.

2. Klimaatverandering

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

3. Klimaatadaptatie en klimaatmitigatie

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

4. Duurzaam gedrag

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

5. Voeding

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

6. Koopgedrag

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

7. Afval

Bronnen

CBS gemeentelijke afvalstoffen

Meer informatie: [CBS](#)

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Jaarlijks, Tweejaarlijks

Periode

2001-2022, 2023

Definities

Afgedankte elektronische apparaten: zoals koel- en vriesapparatuur, televisies, audioapparatuur, computer- en communicatieapparatuur en kleine keukenapparaten.

GFT-afval: groente-, fruit- en tuinafval

Harde plastic: betreft plastic voorwerpen zoals tuinmeubelen, speelgoed en PVC-buizen

Houtafval (A- en B-hout): afvalhout dat geen verduurzaamd hout bevat.

Houtafval (C-hout): verduurzaamd hout en bielzen.

Huishoudelijk restafval: niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Klein chemisch afval: huishoudelijke afvalstoffen zoals opgenomen in de zogenaamde KCA-lijst. Daaronder ook afgewerkte olie en accu's.

Oud papier en karton: oud papier en karton, inclusief datgene wat is ingezameld door verenigingen, scholen en liefdadigheidsorganisaties

Textiel: Gebruikte kleding en ander textiel, inclusief datgene wat is ingezameld door verenigingen, scholen en liefdadigheidsorganisaties.

Verbouwingsrestafval: niet gescheiden ingezameld bouw- en sloopafval dat vrijkomt bij bouwen, slopen en verbouwingen door particuliere huishoudens.

Verpakkingsglas: eenmalig verpakkingsglas zoals flessen en potten.

Verbouwingsrestafval: niet gescheiden ingezameld bouw- en sloopafval dat vrijkomt bij bouwen, slopen en verbouwingen door particuliere huishoudens.

8. Watergebruik

Bronnen

Panel Fryslân vragenlijst klimaat en milieu, september 2023

Meer informatie: [Panel Fryslân](#)

Gewijzigd op

10 oktober 2024

Frequentie

Tweejaarlijks

Periode

2023

Overige literatuur

CBS. (2023). Klimaatverandering en energietransitie. Geraadpleegd van [Samenvatting - Klimaatverandering en energietransitie | CBS](#)

Met dank aan

Verschillende organisaties hebben meegedacht over het ontwerp van deze monitor:

Friese Milieu Federatie

Gemeente Achtkarspelen

Gemeente Smallingerland

Gemeente Tytsjerksteradiel

Provincie Fryslân

Staatsbosbeheer

Wetterskip Fryslân

Contact – voor meer informatie of vragen

Wies Kooistra

Onderzoeker

wkooistra@planbureau Fryslan.nl

06 143 202 84